

Handhaving voor de vogelliefhebber vanuit praktisch perspectief: Dierenwelzijn, Cites en Omgevingsrecht

Mr. Stijn Van Hulle

Tuinbouwschool Melle, 2.6.2024

De putter of distelvink
Foto: Nishay

Man uit Maarkedal moet bijna 110.000 euro betalen voor het houden van illegale vogels en reptielen

Beklaagden riskeren celstraffen van vijf jaar en boetes van 800.000 euro op themazitting rond dierenwelzijn

Archiefbeeld van een misadventure in de winter van 2021 in de Drikk. Supels. © jk

Gesmokkelde vogels, aapjes en stinkdieren uit Nederlands busje gered

© TPA

Mireille Maes

Dinsdag 10 juli 2018 om 03:00

Handhaving: het bos door de bomen zien

Vlaamse bevoegdheid:

- 1) Dierenwelzijn (vroeger FAVV – 6e staatshervorming)
- 2) Omgevingsrecht (stedenbouw-, milieu)
- 3) Jacht-, bosdecreet, Soortenbesluit
- 4) Cites-regelgeving (Internationaal – Europees – en Belgische wetgeving)

Gezamenlijke controles van:

Politie, Douane, ANB, Dierenwelzijninspecteurs, CITES

- Federale bevoegdheid:

- 1) Cites

Men houdt gezamenlijke controles:

Gecoördineerde actie van handhavingsdiensten kadert binnen EU-biodiversiteitsstrategie

De man was gekend als vogelhouder. Reeds in 2007 en 2010 vonden controles plaats en werden inbreuken vastgesteld. De dieren hadden vaak noch eten noch drinken, waren erg vuil of misvormd en werden in onaangepaste, onhygiënische kooien gehuisvest, vaak permanent in het donker (o.a. kraaiachtigen).

Verschillende controles bij zijn thuis in Maarkedal, de Vlaamse Ardennen, bleven zonder resultaat omdat hij niet thuis was. Tot juni 2021. Toen vond een gecoördineerde actie plaats door natuurinspecteurs van Agentschap Natuur en Bos (ANB), CITES-inspecteurs, inspecteurs van dierenwelzijn en de politie. Dat ging gepaard met verbale en fysieke dreigementen door de man én provocatief gedrag. Zo kneep hij een heggemus dood tijdens de actie.

Free Van Rompaey: "Een strenge handhaving en controle van de Europese wetgeving over vogels en hun habitat is cruciaal om dit soort misdrijven uit de wereld te helpen en vormt bijgevolg één van de prioriteiten in de EU-biodiversiteitstrategie 2030. De rechter oordeelde dat misdrijven als deze afbreuk doen aan de biodiversiteit en het natuurlijk erfgoed en dus als een ernstige vorm van criminaliteit moeten beschouwd worden."

Bende voor het gerecht gebracht voor illegale vogelhandel

Home - Bende voor het gerecht gebracht voor illegale vogelhandel

16 april 2024

Op 16 april werd een nieuwe zaak ingeleid bij de rechtbank van eerste aanleg in Antwerpen. Een netwerk van illegale vogelhandelaars moet zich verantwoorden voor bendevoorming, valsheid in geschriften (gesjoemel met aankoopbewijzen over herkomst van vogels en grootschalige ringfraude) en inbreuk op het Soortenbesluit (illegale vogelhandel). In totaal werd er voor minstens een paar € 100.000 illegaal verhandeld gedurende meerdere jaren.

Flash Juridisch

De zaak heeft een groot internationaal karakter omdat de beklaagden verschillende routes hebben opgezet om kleurrijke siervogels (vb. blauwfazantje) illegaal in Europa binnen te smokkelen en te verkopen voor grof geld.

Het eerste proces-verbaal dateert van 2019. Na een lang en uitgebreid onderzoek van de onderzoeksrechter is het dossier nu eindelijk volledig en kan het behandeld worden in de rechtbank.

In deze zaak staan 9 beklaagden terecht, waaronder 2 vennootschappen en 2 vaders met hun zoon. Enkele van de beklaagden zijn geen onbekenden voor het gerecht. Vogelbescherming Vlaanderen stelde zich burgerlijke partij. Een uitspraak wordt verwacht tegen het einde van het jaar.

U krijgt controle Van wie?

Vraag dat de betrokkene zich legitimeren (iedereen die zich aanbiedt
– vaak meerdere diensten)

Federale of lokale politie / Natuurinspecteurs / Cites /
Dierenwelzijninspecteurs

Indien men dit weigert, hoe dan ook toegang weigeren.

Vraag de grond van de controle en de bijhorende documenten

Voor wat?

- Jachtreglementering (ANB – Politie) (incl. Jachtdecreet en haar uitvoeringsbesluiten, en het Soortenbesluit)
- Milieu- en Stedenbouwreglementering (Politie – Milieu-inspecteur gemeente)
- Dierenwelzijn (Politie – Inspecteurs-dierenartsen) (*gaat zeer breed)
- Controle op registers / overdrachtsverklaringen (Europees richtsnoer) / Bijlage A & B soorten (Cites-inspecteurs)

Ook specifieke inspecteurs zijn vaak Officiëren van Gerechtelijke Politie, en hebben dezelfde bevoegdheden

Grondslag van het onderzoek:

toestemming vs
machtiging politierechter
vs huiszoeking (op heterdaad)

**Natuurinspectie treft 130
kuikens van zeldzame
akkervogels aan bij huiszoeking**

© HBVL

Mireille MAES

Vrijdag 29 juni 2018 om 04:00

Wetgeving en rechtspraak is creatief

Hof van Beroep Brussel 11 maart 2021:

Er moet aangenomen worden dat de verbalisanten op 14 maart 2017 het terrein – de tuin – van de woning nummer 41 hebben betreden zonder op die dag voorafgaandelijk een misdrijf te hebben vastgesteld. Er bestaat enkel zekerheid over het feit dat zij misdrijven waarnamen nadat zij dat terrein waren opgegaan. Die vaststelling in de tuin, dat een misdrijf actueel gepleegd wordt, vormt op zich beschouwd een geldige basis voor het uitvoeren van een huiszoeking bij heterdaad. Volgens de verbalisanten verkregen zij toegang tot de tuin door aan te bellen bij de bewoonster van het huis nummer 41.

Op de luchtfoto's in het strafdossier is te zien dat **de tuin van dat huis toegankelijk is zonder het huis zelf te moeten betreden**, nu de tuin het volledige huis omringt. Er blijkt in ieder geval niet dat de onderzoekers de woning van mevrouw R.D. binnen gingen. Het staat met voldoende zekerheid vast dat enkel de tuin van huis nummer 41 werd betreden en niet de woning zelf. Op basis van artikel 16.3.12 van het DABM heeft een gewestelijk natuurinspecteur aldus het recht ieder plaats vrij te betreden. **Slechts voor een toegang tot “bewoonde lokalen” hebben ze voorafgaandelijk een schriftelijke toestemming van de bewoner dan wel de politierechter nodig.**

In de eerste plaats is de term 'bewoond lokaal' duidelijk en intrinsiek anders in te vullen dan het begrip 'woning'.

Een bewoond lokaal kan betrekking hebben op slechts een onderdeel van een 'woning' of een van een gebouw-nietwoning (waarbij de andere onderdelen van het betrokken gebouw dan vrij betreden zouden kunnen worden door de onderzoekers).

Voorts wijst het woord 'lokaal' in zijn gebruikelijke betekenis op een afgesloten ruimte met een plafond/ dak dat binnen een groter gebouw een specifieke gebruiksfunctie heeft, en niet op een plaats in open lucht.

Een 'lokaal' is in beginsel geen plek onder de blote hemel.

Ten tweede is er ook een onderscheid te maken tussen een ‘toegang’ en een ‘huiszoeking’.

De ‘toegang’ betreft het loutere betreden van een plaats en – daaruit volgend – het in eerste instantie waarnemen van wat zonder verdere handelingen uiterlijk waarneembaar is en/of het eventueel uitvoeren van een limitatief opgesomd aantal onderzoekshandelingen met (preventieve) controledoeleinden (artikel 16.3.10 van het DABM).

De huiszoeking brengt daarentegen mee dat er in ieder geval alomvattende en ingrijpende onderzoekshandelingen worden verricht naar een concreet misdrijf waarvan men meent dat het gepleegd werd of wordt: het werkelijk doorzoeken van de plaats, het openen van kasten, documenten of archieven, het erop volgend in beslag nemen van bewijselementen, ... De huiszoeking vormt dan ook een verdergaande inbreuk op het privéleven dan de loutere toegang tot een plaats die voor privédoeleinden wordt gebruikt om er visuele vaststellingen ‘aan de oppervlakte’ te doen.

Bijgevolg mag het begrip ‘bewoond lokaal’ niet zonder meer gelijkgeschakeld worden met het begrip ‘woning’ in het kader van de regelgeving inzake de huiszoeking. Een tuin bij een private, bewoonde woning is niet te beschouwen als een ‘bewoond lokaal’ in de zin van artikel 16.3.12 van het DABM

Handhavingscollege, 1 juli 2021:

Zoals uit art. 16.3.12 DABM blijkt, zijn er geen specifieke vormvereisten voorgeschreven voor het verzoek tot machtiging noch voor de machtiging zelf. Ook bestaat er geen wettelijke bepaling die het in overweging nemen van aanwijzingen op grond van meldingen verbiedt. De stelling van de verzoekende partij komt er de facto op neer dat de aangevoerde motieven voor visitatie reeds vooraf zouden moeten bewezen zijn, hetgeen precies de bedoeling is van de toelating tot huiszoeking.

De **visitatiemachtiging** bevat voldoende concrete aanwijzingen, waarbij de visitatie als doel heeft de juistheid of de ware toedracht van de vermoedelijke misdrijven te kunnen verifiëren.

De machtiging wordt in casu verleend voor de toegang tot de woning van de verzoekende partij (hetgeen niet wordt betwist) en met het oog op het uitoefenen van toezicht op het Jachtdecreet (artikelen 19 en 26) en het Soortenbesluit (artikelen 12 en 16). Uit de machtiging blijkt objectief dat deze omstandig overwogen en gemotiveerd is en dat de verzoekende partij voldoende ingelicht wordt over de tenlasteleggingen die aan de oorsprong van de visitatie liggen zodat zij de wettigheid ervan kan nagaan. In artikel 16.3.10 DABM worden de toezichtrechten van de verbalisanten limitatief opgesomd met vermelding van de artikelen waar deze verder worden uiteengezet. Er is een verplichte medewerking voorzien doch dit houdt niet in dat de verbalisanten deze kunnen afdwingen. Artikel 16.6.1, § 2, 2° DABM stelt de schending van de toezichtrechten (16.3.10, 1° tot en met 5°) wel strafbaar zodat bij een weigering tot medewerking een strafrechtelijke sanctie kan opgelegd worden. De, ook voor de verzoekende partij beschikbare, stukken maken afdoende duidelijk op welke gegevens de politierechter zich heeft gebaseerd. Het louter gegeven dat de aanvraag zelf zich niet in het dossier bevindt, doet niet anders besluiten. Uit de machtiging blijkt immers dat de politierechter de gegevens van de aanvraag herneemt en zich hierbij aansluit. Uit het proces-verbaal blijkt niet dat de grenzen van de bevoegdheid van de verbalisanten overschreden werd door het openen van de schoendoos.

Nuttige toegang tot de bewoonde lokalen na machtiging door de politierechter impliceert ook dat de verbalisanten het recht hebben tot toegang tot alle bewoonde lokalen en de inhoud ervan. De verzoekende partij toont niet aan dat het openen van een aldaar aangetroffen doos buiten de toezichtsrechten zou vallen.

Uit het dossier blijkt bovendien niet dat de verzoekende partij zich hiertegen heeft verzet.

Praktijkgeval

Hof van Beroep Gent 20.04.2022

i. Op 01.06.2018 om 13.00 uur zijn bij _____ (inspecteur te
alsmede wijkinspecteur van de woonplaats van de
beklaagde _____ en _____ (beiden inspecteur-
dierenartsen bij de Inspectie Dierenwelzijn van het Vlaamse Gewest,
Departement Omgeving) ten burele verschenen met de melding dat zij een klacht
hebben binnengekregen vanwege het papegaaiopvangcentrum te
waarbij er sprake was dat er een grote papegaai, type Ara, in verwaarloosde
toestand was en ook niet was geringd of voorzien van een chip. In het kader van
de bezorgde info werd vermoed dat de eigenaar van de gevonden papegaai de
beklaagde _____ wonende te _____ zou
betreffen (stuk 3 submap 1 ondermap A proces-verbaal _____ van
01.06.2018 strafdossier), wat naderhand blijkt diens verklaring bevestigd is
geworden (stukken 12-19 submap 3 proces-verbaal _____ van
01.06.2018 strafdossier).

Hof wijst op bijzondere bevoegdheid controleurs Dierenwelzijn

viaductse regering.

- Artikel 34, § 2, eerste en tweede lid van de Dierenwelzijnswet bepaalt: *“De overheidspersonen bedoeld in § 1 kunnen zich alle inlichtingen en bescheiden doen verstrekken die zij tot het volbrengen van hun taak nodig achten en overgaan tot alle nuttige vaststellingen. In uitoefening van hun opdracht mogen ze alle vervoersmiddelen, gronden, bedrijven of lokalen waar levende dieren gehouden of gebruikt worden, betreden. Het bezoek van lokalen die tot woning dienen is slechts toegestaan van 5 uurs morgens tot 9 uurs avonds en met verlof van de rechter in de politierechtbank. Dit verlof is eveneens vereist voor het bezoek, buiten die uren, van lokalen die niet voor het publiek toegankelijk zijn.”* (onderlijning door het hof).
- Artikel 34, § 3 van de Dierenwelzijnswet bepaalt: *“De processen-verbaal opgemaakt door de in § 1 bedoelde overheidspersonen hebben bewijskracht tot het tegenbewijs is geleverd; een afschrift ervan wordt binnen vijftien dagen na de vaststelling aan de overtreders toegezonden.”* (onderlijning door het hof).

Hof wijst op bijzondere bevoegdheid van de inspecteurs buiten de woning

Waar de niet aanpalend aan het huis gelegen koterijen/stallingen gelet op de aldaar verrichte vaststellingen onmogelijk als woning konden dienen, was het (gelet op de voormelde regelgeving) de inspecteurs van het toegelaten om zonder verlof van de politierechter op elk moment deze koterijen/stallingen te betreden en te doorzoeken waar zich producten kunnen bevinden evenals elke koterij/stalling waar bewijzen van het bestaan van een inbreuk mogelijk kunnen worden aangetroffen. Om dezelfde reden was het (gelet op de voormelde regelgeving) de inspecteurs van de Inspectie Dierenwelzijn en de inspecteurs van de lokale politie toegelaten om zonder verlof van de politierechter de koterijen/stallingen te betreden waar levende dieren gehouden of gebruikt worden. Enige onregelmatigheid bij het betreden van de niet aanpalend aan het huis gelegen koterijen/stallingen wordt in deze door de beklaagde niet aannemelijk gemaakt.

Hof van beroep Brussel 11.03.2021:

achterpoortje

Artikel 16.3.12 van het DABM kan dan ook geen grond vormen voor de rechtmatigheid van de vaststelling van het misdrijf waartoe de verbalisanten slechts overgingen door het betreden van de tuin van mevrouw R.D. 12. Waar de tuin van mevrouw R.D. geen ‘bewoond lokaal’ is, betreft het wel een deel van de door artikel 15 van de Grondwet beschermde ‘woning’, zodat het betreden ervan moet gebeuren met toepassing van de waarborgen inzake de huiszoeking, zijnde. **Geen huiszoekingsbevel, een voorafgaande schriftelijke toestemming van de bewoner of een toestand van heterdaad.**

Geen van die drie gevallen ligt hier voor; de onderzoekers hebben de tuin van mevrouw R.D. onrechtmatig betreden. Die onregelmatigheid brengt evenwel niet mee dat het ermee verkregen bewijs en het daarop gesteunde verdere onderzoek (en de bijkomende vaststellingen) als nietig moeten worden uitgesloten.

De in artikel 32 van de Voorafgaande Titel van het Wetboek van Strafvordering opgesomde voorwaarden daartoe, zijn niet **aanwezig. De wetgever heeft geen nietigheidssanctie verbonden aan de genoemde vormvereisten. Er moet besloten worden dat de initiële, onrechtmatige huiszoeking, heeft geleid tot vaststellingen die behouden kunnen worden als basis voor de daaropvolgende huiszoeking op grond van heterdaad en de daarbij gedane vaststellingen. Geen van de bewijselementen in het strafdossier is nietig of moet worden geweerd.**

Wat met uitvangen van dieren voor controle

Vaak in toepassing van CITES / controle pootringen

- ⇒ Verleen uw medewerking – u kent uw dieren het best – u veroorzaakt hen het minste stress
- ⇒ Bel, indien mogelijk, uw dierenarts
- ⇒ Vraag in geval van problemen om een uitstel – om welbepaalde soorten later af te vangen
- ⇒ Aansprakelijkheid Vlaams Gewest of Belgische Staat (afhankelijk van controlerende instantie) om dit correct te doen

Het verhoor ?

Onderscheid:

Verhoor federale of lokale politie

Natuurinspecteurs

Inspecteurs Dierenwelzijn

Inspecteurs Cites

Onmiddellijk / ter plaatse / op uitnodiging

- Verklaringen tussen huiszoeking/visitatie/rondgang
- Salduz-rechten (U ontvangt een schrijven met uw rechten)
- -- Tip 1: **hou u afzijdig tijdens een controle, wees aanwezig, maar “probeer niet uw leven te vertellen”**
- -- Tip 2: **durf (een later) verhoor met bijstand advocaat te eisen**

Wat nadien ?

- Tip:

Hou alle briefwisseling (**inclusief briefomslag** (!) bij).

Welbepaalde inspectiediensten gebruiken enkel mail of briefwisseling per gewone brief.

Welbepaalde PV's omvatten ook inbeslagnames (al dan niet ter plaatse)

Brieven of mails doen soms welbepaalde gerechtelijke termijnen ingaan (bijv. procedurele termijnen van verweer of termijnen bij de Raad van State).

Welke beslissingen kan u (nadien) ontvangen?

- Processen-verbaal (U mag daar een afschrift van eisen, tenzij gerechtelijk onderzoek)
- Evt. waarschuwing
- Beslissingen tot inbeslagname
- Intentie tot intrekking van erkenning
- Dus in elk geval briefwisseling allerhande:
 - Uitnodigingen verhoor
 - (Intentie tot) boetebeslissing
 - Vragen tot algemene informatie

Hou alles zorgvuldig bij – op chronologische volgorde – laat u bijstaan om te analyseren wat u precies heeft ontvangen.

Tip: hou niets achter, probeer zelf niet te analyseren wat niet relevant is.

Handhaving

- Correctionele rechtbank / Hof van beroep
- Handhavingscollege
- Raad van State

Onderscheid:

Sanctioneringsparcours voor misdrijven/wanbedrijven/overtredingen en inbreuken vs. beslag (al dan niet ter plaatse)

Tip: belangrijk om te weten/u te laten informeren **waar u precies mee geconfronteerd wordt**

“Straf”recht

1) Hoven en rechtbanken

Misdrijven en wanbedrijven/overtredingen (Alle materies)

“NULLA POENA SINE LEGE”

Boetes en gevangenisstraffen + verbeurdverklaring + optie verbod houden van dieren

Strafblad

2) Handhavingscollege

Geseponeerde wanbedrijven/overtredingen (Vlaams – niet CITES)

Beroepen tegen beslissingen gewestelijke entiteit (procedure in toepassing van DABM)

Boetes en voordeelontneming

Niet op strafblad

Maximumboete voor dierenmishandeling wordt 50 keer zwaarder

De gevangenisstraffen voor dierenmishandeling of -verwaarlozing gaan van maximum 6 maand naar 5 jaar. De maximale geldboete gaat maal 50, naar 100.000 euro. De Raad van State vreest dat de proportionaliteit en de evenredigheid van de straffen daardoor in het gedrang komt.

🕒 3 FEBRUARI 2022 – Laatst bijgewerkt om 3 FEBRUARI 2022 16:15

Eindelijk administratieve boete voor illegaal bezit van bedreigde dier- of plantensoort (Cites)

Nieuws - 27/10/2016

Auteur **Carine Govaert**

Eind vorig jaar publiceerde de federale overheid een wet die het mogelijk maakte om inbreuken op de handelsvoorschriften voor bedreigde dier- en plantensoorten te bestraffen met een administratieve boete. Maar de wijze waarop zo'n administratieve boete kan worden opgelegd en de termijnen die daarbij gerespecteerd moeten worden, worden nu pas vastgelegd bij koninklijk besluit. Het KB maakt een einde aan de bestaande straffeloosheid.

Administratief recht

- Verschillende diensten kunnen zelf **boetes** opleggen – steeds hoorplicht laten respecteren (Bijv. Cites)
- Verschillende diensten kunnen **inbeslagnames** bevelen (zowel ter plaatse als bij een erkende instelling – op kosten van de overtreder)
- Beroep bij Raad van State (termijn: 60 dagen na ontvangst van de beslissing)

Rechtbank veroordeelt man tot compensatie natuurschade van € 68.545 voor het illegaal bezit van 212 vogels en meer dan 200 andere soorten

Home - Rechtbank veroordeelt man tot compensatie natuurschade...

4 maart 2024

De rechtbank heeft een man veroordeeld die illegaal meer dan 450 (wilde) dieren thuis in zeer slechte omstandigheden gevangen hield.

Algemene tips

- Durf steeds vragen te stellen – u heeft dat recht;
- Hou steeds alles goed bij, en leg dat ook voor (bijv. registers binnenkomst/vertrek);
- Weet steeds goed waar u mee geconfronteerd wordt; nuttige sites om u te oriënteren:

<https://www.health.belgium.be/nl/dieren-en-planten/dieren/wat-cites>

<https://www.vlaanderen.be/dierenwelzijn>

- Contacteer tijdig (al dan niet juridische) hulp
- Verleen medewerking voor zaken die duidelijk zijn (bijv. afgesleten pootringen)

—

Bedankt voor uw
aandacht

